

Забєліна І.О.
*кандидат політичних наук,
викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Черкаського факультету
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ПРИЙНЯТТЯ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПОЛІТИЧНИМИ КРИЗАМИ

Політичні рішення в кризових ситуаціях – найважливіша частина цілісного політичного процесу, виникає і розвивається у зв'язку з надзвичайними подіями, що представляє щось нове і специфічне в порівнянні з тим, що характерно для штатних ситуацій нормального суспільства. Мета таких рішень полягає в тому, щоб подолати критичний стан, розрядити соціально-політичну напруженість, зберегти і зміцнити стабільність, правопорядок, безпеку держави і населення, оздоровити суспільство, ліквідувати джерела і причини соціальних потрясінь, завчасно попереджати про них.

Особливо важливим етапом в управлінні політичними кризами є прийняття політичних рішень у кризових ситуаціях. У періоди криз особливого значення набуває лідер або організація людей, що взяли на себе функцію лідерства, тому, що вони беруть на себе відповідальність за прийняття того чи іншого рішення.

Удосконалення мистецтва розробки, прийняття та здійснення політичних рішень в кризових умовах, насамперед, є діяльність самих політиків. Але, велика відповідальність лежить і на науковцях, зокрема, на політологах. Теорія прийняття рішень виступає свого роду сполучною ланкою між фундаментальним і прикладним знанням. З цього приводу можна зауважити, що, хоча саме дослідження політичного процесу в аспекті управління кризами є досить фундаментальним знанням, на яке повинні опиратися практично орієнтовані розробки в галузі політичного аналізу, було б невірним їх переоцінювати. Тобто, оскільки об'єкт аналізу у фундаментальному і прикладному дослідженні прийняття рішень збігається, то теорія прийняття політичних рішень знаходиться на стику фундаментальної політичної теорії (прийняття рішень у механізмі влади та управління) і порівняльної політології (порівняльні дослідження публічної політики та державного управління), з одного боку, і прикладної політології (політичний аналіз, розробка технологій політичного менеджменту та управлінського впливу) – з іншого.

Під час же кризи головна проблема – у прийнятті рішень політичними лідерами. У кризовій ситуації більшість населення нерідко не тільки виключається з процесу ухвалення рішення, але часто взагалі буває не в курсі, що відбувається, оскільки події розвиваються дуже швидко. Внаслідок цього, саме від лідерів залежить те, як далі будуть складатися відносини: чи вдасться «погасити» кризу мирними засобами або криза переросте у збройні сутички.

Як правило, при наявності кризи рішення обговорюються і приймаються невеликою групою політичних діячів. При цьому, власне розробкою рішення займаються два-три учасники обговорення, інші лише висловлюють їм підтримку. Незважаючи на те, що розміри групи невеликі, рішення, проте, мають груповий, а не індивідуальний характер. І хоча позитивні моменти вироблення рішення в групі (вразливість розгляду більшої кількості ідей, обговорення критичних зауважень з того чи іншого варіанту і т.п.) цілком очевидні, тут є і суттєві мінуси.

Говорячи про прийняття рішень у кризових ситуаціях слід зазначити, що у зв'язку з екстремальними подіями, як правило, приймаються і здійснюються рішення різних політичних суб'єктів: внутрішніх і зовнішніх, проурядових і опозиційних, загальнонаціональних і регіональних. В якості таких суб'єктів виступають різні гілки влади, партії, громадські рухи і т.п. У даному випадку, розглядаються лише ті, які розробляються і здійснюються вищою державною владою. В Україні ті рішення, які виходять від президента, якому, згідно Конституції та іншим законам належить виключне право визначати внутрішню і зовнішню політику держави, приймати рішення в загрозливих обставинах, вводити воєнний та надзвичайний стан. Тільки його рішення мають всеосяжне значення, тобто обов'язкові для всіх людей, організацій і установ країни, мають найбільші ресурсні сили (державні, економічні, соціальні, інформаційні, військові і т. д.), спираються на монопольне право примушувати до виконання засобами насильства.

Особливий інтерес представляє виявлення того особистісного змісту в ухваленні політичних рішень, яке внесено головним суб'єктом, тобто ідей, думок, організаційних знахідок, які належать йому, а також відображених в них прагнень, мотивів, почуттів і переживань.

Громадяни повинні добре знати своїх обранців, а екстремальні ситуації дають значний матеріал на цей рахунок. Багато чого дає вивчення альтернативних варіантів рішень, виявлення нереалізованих можливостей за формулою – «що було б, якби», обґрунтування обраного і здійсненого варіанту.

В кризовій ситуації при прийнятті рішень на політичних діячів впливають такі основні чинники. Перший – це високі ставки учасників. У кризі, на відміну від звичайної ситуації, можна занадто багато втратити або, навпаки, придбати. Причому, кризова ситуація зачіпає життєво важливі, головні інтереси сторін, або принаймні сторони сприймають їх як такі. Звідси випливає, що втрати, які вони можуть понести, виявляться непоправними. Другий фактор, що впливає на політичних діячів у період кризи, – брак часу. Події в кризах розвиваються дуже стрімко. Відповідно, політичні дії змушені швидко реагувати на розвиток ситуації. Часу на її аналіз практично не залишається, та й інформація про можливий розвиток кризи інколи не відразу надходить до них. Слід, також враховувати і важливість «першого ходу» у кожен момент розвитку подій. Саме прагнення не упустити ініціативи або перехватити її примушує учасників діяти швидше, рішучіше і часто приймати більш ризиковані кроки, ніж у звичайній ситуації. Крім того, затягування рішень або бездіяльність і нерішучість влади негативним чином

сприймаються масами. Це може призвести до втрати політичними лідерами своїх посад. Іноді, при нерішучості влади розвивається паніка, яка якісно обмежує можливості подальшого управління ситуацією. Все це погіршує і проблему часу.

Наступний фактор – наявність високого ступеня невизначеності в кризі. Як вже зазначалося, учасники кризи часом не мають достатньо точної і достовірної інформації про реальні цілі і плани один одного. Більше того, плануючи ті чи інші дії в умовах кризи, керівництво з міркувань секретності прагне обмежити коло осіб, які мають доступ до інформації, тобто підвищується рівень секретності. У результаті виходить так, що ряд посадових осіб, від дій яких залежить засоби вирішення кризи, виявляються не знайомі з ситуацією.

В інших випадках інформації у осіб, що приймають рішення, може бути в надлишку, але, одержувана з різних джерел, вона часто має протилежний характер. Проблемою є і аналіз інформації. З усього інформаційного потоку необхідно вибрати ключові моменти. З урахуванням важливості фактора часу, рішення доводиться приймати швидко, інформаційну невизначеність посилює стресові моменти у осіб, покликаних приймати рішення, а в результаті підвищує ймовірність неправильної інтерпретації та розуміння інформації.

Останній з факторів, що впливає на політичних діячів у період кризи, є наявність обмеженої кількості альтернатив при прийнятті рішень в умовах кризи. Сторони звужують поле для можливого вибору рішень. Множинність варіантів рішень майже не розглядається, що впливає з особливостей сприйняття в конфліктній та кризовій ситуаціях, а також фактор тиску часу.

Таким чином, можна сказати, що прийняття політичних рішень в кризових ситуаціях є одним з вирішальних факторів урегулювання криз і успішного їх вирішення.

Кавилін О.А.

здобувач кафедри політології

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»*

ПОЛІТИЧНА УЧАСТЬ МОЛОДІ: ПЕРСПЕКТИВИ ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ

Динаміка політичних процесів у сучасній Україні демонструє нам необхідність розуміння і важливості залучення молоді до суспільно – політичного життя. Останні події в Україні, Революція Гідності, та попередні події за активної участі молоді, Революція на Граніті, Помаранчева Революція вкотре продемонстрували суспільству про необхідність інституалізації політичної участі молоді, як через самоорганізацію молоді, так і активної державної політики, щодо підтримки соціально-активної молоді.